

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Затверджую:

Директор навчально-наукового
інституту міжнародних відносин
ім. Б.Д.Гаврилишина
Людмила ГАВРИЛЮК-ЄНСЕН

« 29 » серпня 2025 р.

Затверджую:

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛІ

« 29 » серпня 2025 р.

Затверджую:

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Міжнародне право»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань - 29 Міжнародні відносини

спеціальність – 292 Міжнародні економічні відносини

освітньо-професійна програма – «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг	СРС	Разом	Екзамен, залік
Денна	4	7	32	14	3	8	93	150	екзамен
Заочна	4	7	8	4	-	-	138	150	екзамен

Тернопіль–ЗУНУ, 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» затвердженої Вченою Радою ЗУНУ. Протокол №9 від 15.06.2022 р.

Робочу програму склала доцент кафедри міжнародного та європейського права, доцент, д.філ.(право) Ганна ПОПЕРЕЧНА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного та європейського права, протокол № 1 від 26.08.2025 р.

В.о завідувача кафедри

Людмила САВАНЕЦЬ

Гарант ОПП

Олександра БРАТКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

1. Опис дисципліни «Міжнародне право»

Дисципліна «Міжнародне право»	Галузь знань, ОПІ, ступінь вищої освіти, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 29 Міжнародні відносин	Нормативна дисципліна циклу професійної підготовки
Кількість залікових модулів – 4	освітньо-професійна програма – «Міжнародні економічні відносини»	Рік підготовки – 4 Семестр – 7
Кількість змістових модулів – 1	ступінь вищої освіти – бакалавр	Денна: Лекції: 32 Практичні заняття: 14 Заочна: Лекції: 8 Практичні заняття: 4
Загальна кількість годин – 150	спеціальність – 292 Міжнародні економічні відносини	Денна: Самостійна робота: 93, <i>тренінг</i> – 8 Індивідуальна робота: – 3 год. Заочна: Самостійна робота: 138
Тижневих годин – 8, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Вивчення дисципліни "Міжнародне право" переслідує три основних мети: загальноосвітню, правознавчу і практичну.

Загальноосвітнє значення дисципліни пов'язане з необхідністю підвищення загальної культури студентів – майбутніх юристів.

Правознавча мета дисципліни полягає у набутті теоретичних знань про історичні передумови виникнення міжнародного права, поняття міжнародного права та його правову природу, систему міжнародного права, основні джерела міжнародного права, суб'єктів міжнародного права, населення та територію у міжнародному праві, особливості відповідальності у міжнародному праві, основні галузі міжнародного права.

Практичне значення дисципліни пов'язане з вивченням основних засад міжнародно-правового регулювання міждержавних зносин та засобів вирішення міжнародно-правових проблем і полягає у набутті студентами навичок тлумачення чинних міжнародно-правових актів, застосування норм міжнародного права на практиці.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Приступаючи до вивчення міжнародного права, студенти повинні, перш за все, розуміти місце цієї дисципліни в системі інших навчальних дисциплін, встановити зв'язок між ними.

Робота студентів по вивченню дисципліни включає в себе вирішення двох основних завдань:

1. Вивчення положень міжнародно-правових актів і внутрішнього законодавства, що регулюють відносини між державами чи іншими суб'єктами міжнародного права щодо вирішення проблем міжнародного характеру.
2. вивчення навчальної і спеціальної юридичної літератури.

Коло питань, які студенти повинні вивчити, зміст вимог, що ставляться на іспиті, основна література і нормативний матеріал, який підлягає вивченню, визначається програмою дисципліни "Міжнародне право".

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Засвоєння знань з Іноземної мови, Глобалістики.

2.5. Результати навчання

ПРН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з

інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

Змістовий модуль 1

Тема 1. Юридична природа міжнародного права.

Поняття міжнародного права. Концепції міжнародного права. Основні риси сучасного міжнародного права. Форма і джерела міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права. Об'єкт міжнародного права. Функції міжнародного права. Юридично обов'язкова сила міжнародного права. Ефективність міжнародного права. Суверенітет і міжнародне право. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права. Міжнародне публічне право і міжнародне приватне право. Міжнародне право і політика. Співвідношення міжнародного права, зовнішньої політики і дипломатії. Ідеологія і міжнародне право. Міжнародне право і релігія. Міжнародне право як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Історія виникнення та становлення міжнародного права.

Історичні концепції міжнародного права. Періодизація історії міжнародного права. Виникнення міжнародного права. Стародавній світ: перші міжнародні договори і дипломатичні зв'язки у Межиріччі, Єгипті, Індії, Китаї, Греції, Римі. Середні віки (з V ст. до Вестфальського миру 1648 р.). Становлення інститутів міжнародного права в умовах феодальних відносин. Роль церкви. Міжнародне право у Київській Русі. Значення Вестфальського миру 1648 р. Класичне міжнародне право. Велика французька революція і міжнародне право. Перші міжнародні конференції та міжнародні організації. Перехід від класичного до сучасного міжнародного права – міжвоєнний період (1919-1946 рр.). Від Гаазьких конференцій миру до створення Організації Об'єднаних націй. Сучасне міжнародне право. Становлення системи ООН і формування сучасного міжнародного права. Міжнародне право у XXI столітті. Історія науки міжнародного права. Наука міжнародного права в Україні.

Тема 3. Система міжнародного права.

Система міжнародного права. Її галузі та інститути. Еволюція системи міжнародного права. Норми міжнародного права: поняття, види, структура. Створення норм міжнародного права. Ієрархія норм міжнародного права. Міжнародно-правові цілі. Принципи міжнародного права. Звичаєві норми міжнародного права. Договірні норми. Взаємозв'язок звичаєвих та договірних норм. Кодифікація міжнародного права. Реалізація норм міжнародного права: поняття, форми, зміст та механізми.

Тема 4. Суб'єкти міжнародного права.

Поняття і види суб'єктів міжнародного права. Держава як основний суб'єкт міжнародного права. Міжнародні (міждержавні організації). Міжнародна правосуб'єктність народу, нації, що бореться за створення незалежної держави. Державоподібні утворення. Проблеми інших суб'єктів міжнародного права. Визнання держав і урядів. правонаступництво держав. Проблеми правонаступництва України.

Тема 5. Населення і міжнародне право.

Поняття населення і народ в міжнародному праві. Громадянство: поняття, міжнародно-правове регулювання. Статус іноземців. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів (трудових мігрантів). Правовий статус біженців, вимушених

переселенців та переміщених осіб. Право притулку.

Тема 6. Територія в міжнародному праві.

Поняття території держави. Види правового режиму території. Концепції державної території. Територіальне верховенство держави. Державні кордони: поняття, види і правовий статус. Правові підстави зміни державної території. Територія зі змішаним правовим режимом. Міжнародна територія загального користування. Правовий статус міжнародних рік. Правовий режим Арктики. Міжнародно-правовий режим Антарктики.

Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві.

Міжнародна відповідальність: поняття, принципи, субєкти. Елементи міжнародно-протиправного діяння. Види міжнародно-протиправних діянь. Відповідальність держав. Обставини, що виключають протиправність. Відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом. Види і форми міжнародно-правової відповідальності. Особливості відповідальності міжнародних організацій. Імплементация міжнародно-правової відповідальності.

Тема 8. Право міжнародних договорів.

Поняття права міжнародних договорів. Міжнародний договір: поняття, сторони, форма, класифікація. Право на участь в міжнародних договорах. Стадії укладення міжнародних договорів. Застереження до міжнародного договору. Дія міжнародного договору в часі та просторі. Тлумачення міжнародного договору. Перегляд міжнародних договорів. Підстави недійсності міжнародних договорів. Припинення і призупинення дії договору. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародного договору.

Тема 9. Право зовнішніх зносин.

Поняття права зовнішніх зносин. Система органів зовнішніх зносин. Привілеї та імунітети посадових осіб. Дипломатичне право. Дипломатичне представництво: поняття, початок і припинення дії, види. Функції дипломатичного представництва. Персонал дипломатичного представництва. Торгові представництва. Спеціальні місії. Дипломатичне право міжнародних організацій. Міжнародні конференції. Дипломатичні привілеї та імунітети. Міжнародно-правовий захист осіб, що користуються дипломатичним імунітетом. Консульське право. Консульські відносини. Організація консульської установи. Консульські функції, привілеї та імунітети.

Тема 10. Право міжнародних організацій.

Поняття права міжнародних організацій. Міжнародні конференції і постійні міжнародні органи. Міжнародні організації: поняття, види, функції. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Органи міжнародних організацій. Організація об'єднаних Націй (ООН): загальна характеристика, основні органи. Спеціалізовані установи ООН. Міжнародно-правовий статус регіональних міжнародних організацій. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Рада Європи. Співдружність незалежних держав (СНД). Інші регіональні організації. Юридична природа Європейського Союзу (ЄС).

Тема 11. Міжнародне морське право.

Поняття міжнародного морського права. Загальна класифікація морських просторів. Внутрішні морські води. Морські порти. Поняття та правовий режим територіального моря. Прилегла зона. Архіпелажні води. Виключна економічна зона. Континентальний шельф. Відкрите море. Район морського дна (район). Правовий режим замкнутих і напівзамкнутих морів. Міжнародні канали. Морські протоки. Міжнародні морські організації.

Тема 12. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право.

Поняття та принципи міжнародного повітряного права. Свобода польотів у міжнародному повітряному просторі. Юрисдикція держави у своєму повітряному просторі. Правовий статус повітряного судна та його екіпажу. Міжнародні авіаційні організації. Відповідальність в міжнародному повітряному праві. Поняття міжнародного космічного права. Правовий режим космічного простору та небесних тіл. Відповідальність за космічну діяльність. Статус космонавтів і космічних апаратів. Міжнародні космічні організації.

Тема 13. Мирне вирішення спорів у міжнародному праві.

Поняття та джерела права мирного вирішення міжнародних спорів. Види міжнародних спорів та види засобів мирного вирішення спорів. Переговори. Добрі послуги, посередництво, примирення. Судові засоби вирішення міжнародних спорів. Міжнародний арбітраж. Міжнародний суд. Спеціалізовані суди. Вирішення міжнародних спорів в рамках міжнародних організацій. Вирішення міжнародних спорів в рамках ООН. Вирішення міжнародних спорів в рамках регіональних організацій.

Тема 14. Право міжнародної безпеки.

Поняття, цілі і принципи права міжнародної безпеки. Всезагальна колективна безпека. Миротворчі операції ООН. Регіональні міжнародні організації. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Організація Північноатлантичного договору (НАТО): принципи, цілі, функції та правова природа. СНД. Роззброєння і обмеження озброєння. Міжнародний контроль і засоби зміцнення довіри.

Тема 15. Міжнародне гуманітарне право.

Поняття та система міжнародного гуманітарного права. Міжнародні стандарти прав і свобод людини. Громадянські і політичні права. Економічні, культурні і соціальні права. Колективні права : права народів, права національних, етнічних, релігійних і мовних меншин, права корінних народів і народів, які ведуть племінний спосіб життя. Механізми міжнародної співпраці в сфері прав людини. Міжнародний контроль за дотриманням прав людини.

Початок війни і його правові наслідки. Учасники збройного конфлікту. Методи та засоби ведення військових дій. Захист жертв війни. Режим воєнної окупації. Нейтралітет. Захист культурних цінностей. Припинення війни і його правові наслідки. Міжнародне гуманітарне право в конфліктах неміжнародного характеру.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

Денна

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Тема 1. Юридична природа міжнародного права.	2	1	6	2	4	Поточне опитування, кейси
Тема 2. Історія виникнення та становлення міжнародного права.	2	1	6			
Тема 3. Система	2	-	6			

міжнародного права.						
Тема 4. Суб'єкти міжнародного права.	2	1	6			
Тема 5. Населення і міжнародне право.	2	1	6			
Тема 6. Територія в міжнародному праві.	2	1	6			Поточне опитування, кейси
Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві.	2	1	6			
Тема 8. Право міжнародних договорів.	2	2	6			
Тема 9. Право зовнішніх зносин.	2	1	6			
Тема 10. Право міжнародних організацій	2	1	6			
Тема 11. Міжнародне морське право.	2	1	6			Поточне опитування, кейси
Тема 12. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право.	2	1	6	1	4	
Тема 13. Мирне вирішення спорів у міжнародному праві.	2	1	7			Поточне опитування, кейси
Тема 14. Право міжнародної безпеки.	2	1	7			
Тема 15. Міжнародне гуманітарне право.	4	1	7			Поточне опитування, кейси
Разом	32	14	93	3	8	

Заочна

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Тема 1. Юридична	1		9	2	4	

природа міжнародного права.						Поточне опитування, кейси
Тема 2. Історія виникнення та становлення міжнародного права.		1	9			Поточне опитування, кейси
Тема 3. Система міжнародного права.			9			
Тема 4. Суб'єкти міжнародного права.	1		10			
Тема 5. Населення і міжнародне право.	1	1	10			
Тема 6. Територія в міжнародному праві.	1		9			
Тема 7. Відповідальність у міжнародному праві.	1		9			
Тема 8. Право міжнародних договорів.	1	1	9	1	4	Поточне опитування, кейси
Тема 9. Право зовнішніх зносин.	1		9			
Тема 10. Право міжнародних організацій			9			Поточне опитування, кейси
Тема 11. Міжнародне морське право.			9			
Тема 12. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право.			9			
Тема 13. Мирне вирішення спорів у міжнародному праві.			9			Поточне опитування, кейси
Тема 14. Право міжнародної безпеки.	1	1	9			
Тема 15. Міжнародне гуманітарне право.		1	10			Поточне опитування, кейси

Разом	8	4	138	-	-	
-------	---	---	-----	---	---	--

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

Практичні заняття мають на меті поглиблення теоретичних знань студентів і набуття ними необхідних практичних навичок вирішення конкретних практичних ситуацій, роботи із нормативними актами та їх застосуванням.

Підготовка до практичних занять полягає у вивченні теоретичного матеріалу, чинного законодавства, та ознайомлення із спеціальною науковою літературою по темі заняття.

Робочою програмою вивчення курсу «Міжнародне право» передбачено проведення практичних занять у обсязі 30 години.

Практичне заняття №1.

Тема: Юридична природа міжнародного права.

Мета: Охарактеризувати юридичну природу міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Поняття та основні риси міжнародного права.
2. Функції міжнародного права.
3. Ефективність міжнародного права. Суверенітет і міжнародне право.
4. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.
5. Міжнародне публічне право і міжнародне приватне право.
6. Співвідношення міжнародного права, зовнішньої політики і дипломатії.
7. Міжнародне право і релігія.

Тема: Історія виникнення та становлення міжнародного права.

Мета: Дослідити історію виникнення та становлення міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Історичні концепції міжнародного права. Періодизація історії міжнародного права.
2. Виникнення міжнародного права.
3. Стародавній світ: перші міжнародні договори і дипломатичні зв'язки у Межиріччі, Єгипті, Індії, Китаї, Греції, Римі. Середні віки (з V ст. до Вестфальського миру 1648 р.).
4. Становлення інститутів міжнародного права в умовах феодальних відносин. Роль церкви.
5. Міжнародне право у Київській Русі.
6. Значення Вестфальського миру 1648 р.
7. Класичне міжнародне право. Велика французька революція і міжнародне право.
8. Перші міжнародні конференції та міжнародні організації.
9. Перехід від класичного до сучасного міжнародного права – міжвоєнний період (1919-1946 рр.). Від Гаазьких конференцій миру до створення Організації Об'єднаних націй.
10. Сучасне міжнародне право. Становлення системи ООН і формування сучасного міжнародного права.
11. Міжнародне право у XXI столітті. Історія науки міжнародного права. Наука міжнародного права в Україні.

Практичне заняття № 2.

Тема: Суб'єкти міжнародного права.

Мета: Охарактеризувати суб'єктів міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види суб'єктів міжнародного права.
2. Держава як основний суб'єкт міжнародного права.
3. Міжнародні (міждержавні організації).
4. Міжнародна правосуб'єктність народу, нації, що бореться за створення незалежної держави.
5. Державоподібні утворення.
6. Проблеми інших суб'єктів міжнародного права.
7. Визнання держав і урядів.
8. правонаступництво держав. Проблеми правонаступництва України.

Тема: Населення і міжнародне право.

Мета: Охарактеризувати поняття населення в міжнародному праві.

Питання для обговорення:

1. Поняття населення і народ в міжнародному праві.
2. Громадянство: поняття, міжнародно-правове регулювання.
3. Статус іноземців.
4. Міжнародно-правовий статус трудящих-мігрантів (трудомих мігрантів).
5. Правовий статус біженців, вимушених переселенців та переміщених осіб.
6. Право притулку.

Практичне заняття № 3

Тема: Територія в міжнародному праві.

Мета: Охарактеризувати поняття та види території у міжнародному праві.

Питання для обговорення:

1. Поняття території держави.
2. Види правового режиму території.
3. Концепції державної території.
4. Територіальне верховенство держави.
5. Державні кордони: поняття, види і правовий статус.
6. Правові підстави зміни державної території.
7. Територія зі змішаним правовим режимом. Міжнародна територія загального користування. Правовий статус міжнародних рік.
8. Правовий режим Арктики.
9. Міжнародно-правовий режим Антарктики.

Тема: Відповідальність у міжнародному праві.

Мета: Охарактеризувати поняття та елементи міжнародної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Міжнародна відповідальність: поняття, принципи, суб'єкти.
2. Елементи міжнародно-протиправного діяння. Види міжнародно-протиправних діянь. Відповідальність держав.
3. Обставини, що виключають протиправність.
4. Відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
5. Особливості відповідальності міжнародних організацій.
6. Імплементация міжнародно-правової відповідальності.

Практичне заняття № 4.

Тема: Право міжнародних договорів.

Мета: Охарактеризувати поняття права міжнародних договорів.

Питання для обговорення:

1. Поняття права міжнародних договорів.
2. Міжнародний договір: поняття, сторони, форма, класифікація. Право на участь в міжнародних договорах.
3. Стадії укладення міжнародних договорів.
4. Застереження до міжнародного договору.
5. Дія міжнародного договору в часі та просторі.
6. Тлумачення міжнародного договору.
7. Перегляд міжнародних договорів.
8. Підстави недійсності міжнародних договорів.
9. Припинення і призупинення дії договору.
10. Вплив збройних конфліктів на дію міжнародного договору.

Тема: Право зовнішніх зносин.**Мета: Охарактеризувати право зовнішніх зносин.****Питання для обговорення:**

1. Поняття права зовнішніх зносин.
2. Система органів зовнішніх зносин.
3. Привілеї та імунітети посадових осіб. Дипломатичне право.
4. Дипломатичне представництво: поняття, початок і припинення дії, види. Функції дипломатичного представництва.
5. Персонал дипломатичного представництва.
6. Торгові представництва. Спеціальні місії.
7. Дипломатичне право міжнародних організацій.
8. Міжнародні конференції. Дипломатичні привілеї та імунітети.
9. Міжнародно-правовий захист осіб, що користуються дипломатичним імунітетом. Консульське право. Консульські відносини.
10. Організація консульської установи.
11. Консульські функції, привілеї та імунітети.

Практичне заняття №5.**Тема: Право міжнародних організацій.****Мета: Охарактеризувати право міжнародних організацій.****Питання для обговорення:**

1. Поняття права міжнародних організацій.
2. Міжнародні конференції і постійні міжнародні органи.
3. Міжнародні організації: поняття, види, функції.
4. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
5. Членство в міжнародних організаціях.
6. Органи міжнародних організацій.
7. Організація об'єднаних Націй (ООН): загальна характеристика, основні органи. Спеціалізовані установи ООН.
8. Міжнародно-правовий статус регіональних міжнародних організацій. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Рада Європи.
9. Співдружність незалежних держав (СНД).
10. Інші регіональні організації. Юридична природа Європейського Союзу (ЄС).

Тема: Міжнародне морське право.**Мета: Охарактеризувати міжнародне морське право.****Питання для обговорення:**

1. Поняття міжнародного морського права.

2. Загальна класифікація морських просторів.
3. Внутрішні морські води. Морські порти.
4. Поняття та правовий режим територіального моря.
5. Прилегла зона. Архіпелажні води.
6. Виключна економічна зона. Континентальний шельф.
7. Відкрите море. Район морського дна (район).
8. Правовий режим замкнутих і напівзамкнутих морів.
9. Міжнародні канали. Морські протоки. Міжнародні морські організації.

Практичне заняття № 6.

Тема: Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право.

Мета: Охарактеризувати особливості міжнародного повітряного права. Міжнародного космічного права.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи міжнародного повітряного права.
2. Свобода польотів у міжнародному повітряному просторі.
3. Юрисдикція держави у своєму повітряному просторі.
4. Правовий статус повітряного судна та його екіпажу.
5. Міжнародні авіаційні організації.
6. Відповідальність в міжнародному повітряному праві. Поняття міжнародного космічного права.
7. Правовий режим космічного простору та небесних тіл.
8. Відповідальність за космічну діяльність.
9. Статус космонавтів і космічних апаратів. Міжнародні космічні організації.

Тема: 13. Мирне вирішення спорів у міжнародному праві.

Мета: Охарактеризувати поняття мирного вирішення спорів у міжнародному праві.

Питання для обговорення:

1. Поняття та джерела права мирного вирішення міжнародних спорів.
2. Види міжнародних спорів та види засобів мирного вирішення спорів.
3. Переговори. Добрі послуги, посередництво, примирення.
4. Судові засоби вирішення міжнародних спорів.
5. Міжнародний арбітраж. Міжнародний суд. Спеціалізовані суди.
6. Вирішення міжнародних спорів в рамках міжнародних організацій.
7. Вирішення міжнародних спорів в рамках ООН.
8. Вирішення міжнародних спорів в рамках регіональних організацій.

Практичне заняття № 7

Тема: Право міжнародної безпеки.

Мета: Охарактеризувати право міжнародної безпеки.

Питання для обговорення:

1. Поняття, цілі і принципи права міжнародної безпеки.
2. Всезагальна колективна безпека.
3. Миротворчі операції ООН.
4. Регіональні міжнародні організації.
5. Організація з безпеки і співробітництва в Європі.
6. Організація Північноатлантичного договору (НАТО): принципи, цілі, функції та правова природа.
7. СНД. Роззброєння і обмеження озброєння.
8. Міжнародний контроль і засоби зміцнення довіри.

Тема: Міжнародне гуманітарне право.

Мета: Охарактеризувати міжнародне гуманітарне право.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система міжнародного гуманітарного права.
2. Міжнародні стандарти прав і свобод людини.
3. Громадянські і політичні права.
4. Економічні, культурні і соціальні права.
5. Колективні права : права народів, права національних, етнічних, релігійних і мовних меншин, права корінних народів і народів, які ведуть племінний спосіб життя.
6. Механізми міжнародної співпраці в сфері прав людини.
7. Міжнародний контроль за дотриманням прав людини.
8. Початок війни і його правові наслідки. Учасники збройного конфлікту.
9. Методи та засоби ведення військових дій.
10. Захист жертв війни. Режим воєнної окупації .Нейтралітет.
11. Захист культурних цінностей.
12. Припинення війни і його правові наслідки.
13. Міжнародне гуманітарне право в конфліктах неміжнародного характеру.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

Самостійна робота є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Метою є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Міжнародне право» спрямована на те, щоб поглибити знання студента, навчити його мислити оригінально, нестандартно, самостійно, творчо. З цією метою пропонуються різнопланові завдання щодо підготовки наукової роботи (есе, наукової статті, тез), анотації до наукової статті, участі у наукових конференціях. Модуль «Самостійна робота» може бути зарахованим за результатами підтвердження відповідним сертифікатом участі у Школі польського та європейського права, Школі права Європейського Союзу, Школі європейського договірного права.

Наукова робота (есе, наукова стаття, тези) із вузької проблематики курсу (тема наукової роботи може бути запропонована самим студентом та узгоджена з науковим керівником) або вибрана із приведених нижче:

1. Юридично обов'язкова сила міжнародного права.
2. Ефективність міжнародного права.
3. Суверенітет і міжнародне право.

4. Міжнародне право і політика.
5. Ідеологія і міжнародне право.
6. Міжнародне право як наука і навчальна дисципліна.
7. Значення Вестфальського миру 1648 р.
8. Велика французька революція і міжнародне право.
9. Перші міжнародні конференції та міжнародні організації.
10. Сучасна наука міжнародного права.
11. Міжнародно-правові цілі.
12. Принципи міжнародного права.
13. Акти міжнародних організацій.
14. Створення міжнародного звичаю.
15. Поняття і основні ознаки міжнародної правосуб'єктності.
16. Міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу.
17. Договірна правоздатність як один з основних елементів міжнародної правосуб'єктності.
18. Деліктоздатність суб'єктів міжнародного права.
19. Міжнародні неурядові організації.
20. Правове становище іноземних громадян в Україні.
21. Міжнародного-правовий статус вимушених переселенців.
22. Історичні аспекти розвитку права притулку.
23. Територіальне верховенство держави.
24. Міжнародна територія.
25. Способи набуття державної території.
26. Регламентація діяльності в Антарктиці.
27. Концепція загальної спадщини людства.
28. Відмежування правопорушень від суміжних дій держави.
29. Робота Комісії міжнародного права над Проектом щодо відповідальності міжнародних організацій.
30. Особливості відповідальності за агресію.
31. Опублікування та реєстрація договору.
32. Конвенція про міжнародні договори між державами і міжнародними організаціями чи між міжнародними організаціями.
33. Депозитарій міжнародних договорів.
34. Укладення та виконання міжнародних договорів України.
35. Консульський статус України.
36. Міжнародні конференції в системі права зовнішніх зносин.
37. Дипломатичний корпус.
38. Специфічні сфери дипломатії.
39. Історія створення ООН.
40. Перші міжнародні організації та конференції.
41. Реформування системи ООН.
42. Міжнародні конференції і постійні міжнародні органи.
43. Кримінальна юрисдикція в держави в межах морських просторів.
44. Цивільна юрисдикція держави в межах морських просторів.
45. Суверенні права прибережної держави.
46. Анклави і напіванклави.
47. Правовий режим замкнутих і напівзамкнутих морів.
48. Комерційні права у міжнародних повітряних сполученнях.
49. Регламентація діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору і небесних тіл.
50. Переговори як засіб мирного вирішення спорів.
51. Добрі послуги, посередництво, примирення.
52. Міжнародний арбітраж.
53. Міжнародний суд як засіб мирного вирішення спорів.

54. Спеціалізовані суди як засіб мирного вирішення спорів..
55. Взаємодія міжнародного та внутрішньодержавного кримінального права.
56. Транснаціональні злочини.
57. Злочини за загальним міжнародним правом.
58. Конвенційні злочини.
59. Міжнародний тероризм.
60. Поняття та система міжнародного гуманітарного права.
61. Громадянські і політичні права.
62. Економічні, культурні і соціальні права.
63. Міжнародний контроль за дотриманням прав людини.

7. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

Трєнінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Концепція «суперечки щодо території»: міжнародні наслідки та правові механізми
Дослідження конфліктів, пов'язаних із претензіями на території, на прикладах Криму та Південного Корея–Північної Кореї.
2. Використання дронів у військових конфліктах: правові та етичні аспекти
Аналіз правомірності використання безпілотників, їх вплив на міжнародне гуманітарне право та права людини.
3. Кібербезпека та міжнародне право: виклики та перспективи
Обговорення правових рамок для кібероперацій, міжнародних норм і стандартів у контексті кіберконфліктів.
4. Вибори та міжнародне право: механізми спостереження і втручання
Розгляд ролі міжнародних організацій у спостереженні за виборами та етичні питання втручання у внутрішні справи держав.
5. Санкції як інструмент міжнародного права: ефективність і правомірність
Дискусія про легітимність та ефективність економічних санкцій, їх вплив на цільові країни та населення.
6. Міжнародні договори з кліматичних змін: виконання та санкції
7. Аналіз правових механізмів, що забезпечують виконання міжнародних екологічних угод, і проблеми, пов'язані з їх дотриманням.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, групова робота, реферування, а також методи опитування, тестування, ділові ігри тощо.

Методи оцінювання.

У процесі вивчення дисципліни «Міжнародне право» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання виконання самостійної роботи;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- есе;
- тренінги;
- інше.

9. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародне право» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять. Кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття та отримати не менше трьох оцінок. Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне	Модульний контроль планується після проведених 7 практичних занять та охоплює з 1 по 15 теми, і передбачає виконання 20 тестових завдань та двох задач	Оцінка визначається як середнє арифметичне із оцінок отриманих за виконання завдань тренінгу.	Оцінка визначається як середнє арифметичне із оцінок отриманих за виконання різнопланових завдань щодо підготовки наукової роботи (есе, наукової статті, тез), анотації до наукової статті, участі у наукових конференціях. Модуль «Самостійна робота» може бути зарахованим за результатами підтвердження відповідним сертифікатом участі у Школі польського та європейського права, Школі права Європейського Союзу, Школі європейського договірному права.	Екзамен охоплює усі теми курсу (15 тем) та передбачає виконання 20 тестових завдань, 2 задач, 1 теоретичного питання.

оцінювання проводиться під час консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle. Поточне оцінювання проводиться шляхом усного опитування, підготовки наукових доповідей, розв'язування задач, тестування через систему Moodle на практичних заняттях				
--	--	--	--	--

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та

аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без

аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та

аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без

аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам,

містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 20 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 1 бал, що в підсумку дає максимально 20 балів;

2 задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує

практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь яке студент може отримати від 0 до 30 балів.

20–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

**10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

№	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	1-15
2.	Ноутбук	1-15
3.	Проектор	1-15
4.	Smart-TV	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Рекомендована література

I. Міжнародно-правові акти

- Віденська конвенція про консульські зносини і факультативні протоколи від 24.04.1963 р.
- Віденська конвенція про право міжнародних договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 1986 р.
- Віденська конвенція про правонаступництво держав стосовно договорів 1978 р.
- Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів 1983 р
- Віденська конвенція про представництво держав в їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14.03.1975 р.
- Вестфальський мирний договір від 24 жовтня 1648 р.
- Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961р.
- Віденська конвенція про право міжнародних договорів. 1969 р.
- Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами у відповідності до статуту ООН від 24.10.1970 р.
- Договір про Антарктику 1959 р.
- Договір про всезагальну заборону ядерних випробувань від 24.09.1996 р.
- Додатковий протокол No 1 до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., щодо захисту жертв міжнародних збройних конфліктів.
- Додатковий протокол No 2 до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., щодо захисту жертв конфліктів міжнародного характеру.
- Загальна декларація прав людини 1948 р.
- Конвенція ООН з морського права 1982 р.
- Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людяності 1968 р.
- Конвенція про привілеї та імунітети ООН від 1946 р.
- Конвенція про спеціальні місії від 1969 р.

19. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 1984р.
20. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 р.
21. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, 1989 р.
22. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
23. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.
24. Про міжнародні договори України. Закон України від 29 червня 2004 р.
25. Про правонаступництво України. Закон України від 12 вересня 1993 р.
26. Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 р.
27. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 р.

II. Основна література

1. Антонович М. Міжнародне публічне правою. К.: Юрінком Інтер, 2023. 516 с.
2. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.; за ред. В. В. Мицика. Харків: Право, 2020. Т.2.: Основні галузі. 2020. 624 с.
3. Міжнародне публічне право : підручник: у 2 т. В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.; за ред. В. В. Мицика. Харків : Право, 2020. Т.1.: Основи теорії. 2020. 416 с.
4. Міжнародне публічне право: навчально-методичний посібник. За ред Андрейченко. Одеса: Фенікс, 2021. 320 с.
5. Міжнародне публічне право. Основні галузі та інститути. Навчально-методичний посібник. За ред Андрейченко. Одеса: Фенікс, 2021. 292 с.
6. Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку : колективна монографія / М. Мальський, М. Буроменський, О. Заєць та ін. — Львів : Коло, 2021.
7. Rose, C., Blokker, N., Dam-de Jong, D., van den Driest, S., Heinsch, R., Koppe, E., Schrijver, N. An introduction to public international law / Cecily Rose ... et al. — Cambridge : Cambridge University Press, 2022. 396 p.
8. Crawford, E., Pert, A., Saul, B. Public international law / edited by Emily Crawford, Alison Pert, Ben Saul. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 528 p.
9. Поперечна Г. М., Поперечний Ю. Ю. Гарантії прав людини в умовах державного втручання у сферу кібербезпеки: ризики та правові обмеження // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки". — 2025. — № 8. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-8-11263>

III. Інтернет-джерела

1. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index>.
2. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Юридична бібліотека URL: <http://pravo.biz.ua/>
4. URL: <http://www.president.gov.ua> – Президент України.
5. URL: <http://portal.rada.gov.ua>. – Верховна Рада України.

6. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>. – Кабінет Міністрів України.
7. URL: <http://www.minjust.gov.ua/> – Міністерство юстиції України.
8. URL: <http://mfa.gov.ua/ua> – Міністерство закордонних справ України
- Судова влада України <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> – Конституційний Суд України.
9. URL <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України
10. URL <http://www.arbitr.gov.ua> – Вищий Господарський Суд України
11. URL <http://www.vasu.gov.ua> – Вищий Адміністративний Суд України
- Конституційні органи.
12. URL: <http://www.eisil.org/> – Vienna Convention on the Law of Treaties.
13. URL: <http://www.icj-cij.org> – Сайт Міжнародного суду ООН.
14. URL: www.un.org – сайт Організації Об'єднаних націй.
15. URL: <http://legal.un.org/ilc/> – сайт Комісії з міжнародного права ООН.
16. URL: <https://library.un.org>. – сайт бібліотеки ООН.
17. United Nations Juridical Yearbook. un.org/law/UNJuridicalYearbook/United Nations Juridical Yearbooks of the International Law Commission - <https://treaties.un.org>.